

Spis treści

Wykaz autorów podręcznika	V
Przedmowa	XIX

Część I

WSTĘP

Rozdział 1.1.

Wybrane zagadnienia z historii rozwoju diagnostyki chorób	3
<i>Elżbieta Krajewska-Kulak, Antygona Chadzopulu</i>	
1.1.1. Diagnostyka chorób na przestrzeni wieków	3
1.1.2. Wybrane przyrządy i urządzenia stosowane w diagnostyce	9
1.1.3. Podstawowe objawy ważne w diagnostyce	17

Rozdział 1.2.

Udział pielęgniarki w badaniach fizykalnych w wybranych państwach świata	21
<i>Katarzyna Van Damme-Ostapowicz</i>	
1.2.1. Wstęp	21
1.2.2. Udział pielęgniarki w badaniach fizykalnych w Stanach Zjednoczonych	22
1.2.3. Udział pielęgniarki w badaniach fizykalnych w Belgii	24
1.2.4. Światowe poglądy na rolę pielęgniarki w stawianiu diagnozy	26

Rozdział 1.3.

Podstawy anatomii topograficznej	29
<i>Marek Szczepański, Wojciech Szczepański</i>	
1.3.1. Płaszczyzny, osie i wymiary ciała	29
1.3.2. Okolice i linie ciała	30
1.3.3. Okolice głowy	30
1.3.4. Okolice szyi	32
1.3.5. Okolice tułowia	33
1.3.6. Okolice kończyny górnej	36
1.3.7. Okolice kończyny dolnej	37

Rozdział 1.4.

Podstawy procesu pielęgnowania	39
<i>Jolanta Lewko</i>	
1.4.1. Wprowadzenie do procesu pielęgnowania	39
1.4.2. Proces pielęgnowania – cechy	40
1.4.3. Etapy procesu pielęgnowania	41
1.4.4. Dokumentacja w procesie pielęgnowania	43

Spis treści

Rozdział 1.5.

Podstawy diagnozy pielęgniarskiej	45
<i>Jolanta Lewko</i>	

Rozdział 1.6.

Pielęgniarska historia choroby	49
<i>Dorota Joanna Kondzior</i>	
Załączniki	51

Rozdział 1.7.

Podstawowe zasady komunikowania pielęgniarka/położna – pacjent	59
<i>Wojciech Nyklewicz</i>	
1.7.1. Wprowadzenie	59
1.7.2. Poziomy komunikowania się	61
1.7.3. Pojemność kanałów informacyjnych	61
1.7.4. Przygotowanie pielęgniarki/położnej do przeprowadzenia badania fizykalnego	63
1.7.5. Przygotowanie pomieszczenia do przeprowadzenia badania fizykalnego	64
1.7.6. Przygotowywanie pacjenta do badania fizykalnego	65
1.7.7. Fazy procesu komunikowania się w badaniu fizykalnym	65

Rozdział 1.8.

Wywiad chorobowy	69
<i>Elżbieta Krajewska-Kulak</i>	

Część II

WPROWADZENIE DO BADANIA PRZEDMIOTOWEGO

Rozdział 2.1.

Wybrane dolegliwości z zakresu układu oddechowego	77
<i>Krystyna Klimaszewska</i>	
2.1.1. Ogólna ocena procesu oddychania	77
2.1.2. Rytm oddechowy	78
2.1.3. Nieżyt błony śluzowej nosa	79
2.1.4. Kichanie	82
2.1.5. Chrypka	83
2.1.6. Ból gardła	83
2.1.7. Kaszel	85
2.1.8. Plwocina	86
2.1.9. Dusznosc	87
2.1.10. Sinica	89

Rozdział 2.2.

Wybrane dolegliwości z zakresu układu krążenia	91
<i>Barbara Jankowiak</i>	
2.2.1. Ból	91
2.2.2. Dusznosc pochodzenia sercowego	94

2.2.3. Sinica pochodzenia sercowego	95
2.2.4. Obrzęki pochodzenia sercowego	95
2.2.5. Przesięki do jam ciała	96
2.2.6. Zaburzenia rytmu serca	96
2.2.7. Zawroty głowy i omdlenia	97
2.2.8. Ograniczenie tolerancji wysiłku	98

Rozdział 2.3.

Wybrane dolegliwości z zakresu układu pokarmowego 101*Anna Baranowska*

2.3.1. Ból brzucha	101
2.3.2. Odbijanie się treści pokarmowej	104
2.3.3. Utrudnienie połykania	105
2.3.4. Zgaga	106
2.3.5. Nudności	106
2.3.6. Wymioty	107
2.3.7. Czkawka	108
2.3.8. Wzdęcie brzucha	108
2.3.9. Biegunka	109
2.3.10. Zaparcia	110
2.3.11. Ocena wyglądu stolca	111

Rozdział 2.4.

Wybrane dolegliwości z zakresu układu nerwowego 113*Wojciech Kułak*

2.4.1. Ból głowy	113
2.4.2. Utrata przytomności, drgawki, omdlenie	115
2.4.3. Zaburzenia mowy	116
2.4.4. Trudności w poruszaniu się	116
2.4.5. Parestezje	117
2.4.6. Bóle krzyża	117
2.4.7. Zaburzenia w oddawaniu moczu i stolca	118

Rozdział 2.5.

Wybrane dolegliwości z zakresu układu moczowego 119*Agnieszka Szyszko-Perlowska*

2.5.1. Dolegliwości bólowe	119
2.5.2. Zaburzenia oddawania moczu	121
2.5.3. Ocena moczu	124

Rozdział 2.6.

Wybrane dolegliwości z zakresu układu kostno-stawowego 127*Matylda Sierakowska*

2.6.1. Wprowadzenie	127
2.6.2. Ból	128
2.6.3. Sztywność stawów	131
2.6.4. Obrzęk	132
2.6.5. Deformacja stawu	132
2.6.6. Guzki reumatoidalne	135

Spis treści

2.6.7. Trzeszczenia podczas ruchów stawów	136
2.6.8. Niestabilność stawowa	137
2.6.9. Unieruchomienie stawu	137

Rozdział 2.7.

Ocena bólu	139
<i>Hanna Joanna Rolka</i>	
2.7.1. Rodzaje bólu	139
2.7.2. Czynniki wpływające na odczuwanie bólu	140
2.7.3. Skale oceny bólu	142
Załącznik 2.7.1. Karta oceny dolegliwości bólowych	150

Rozdział 2.8.

Ocena świądu	157
<i>Jacek Szepietowski, Adam Reich</i>	
2.8.1. Wprowadzenie	157
2.8.2. Skale oceny świądu	158
Załącznik 2.8.1. Kwestionariusz oceny nasilenia świądu	160
Załącznik 2.8.2. Kwestionariusz opisowej oceny świądu	161

Rozdział 2.9.

Wybrane dolegliwości z zakresu układu limfatycznego	165
<i>Krystyna Kowalczyk</i>	
2.9.1. Wprowadzenie	165
2.9.2. Węzły chłonne	167
2.9.3. Limfadenopatia	168
2.9.4. Obrzęk limfatyczny	168

Rozdział 2.10.

Wybrane badania dodatkowe	171
<i>Cecylia Łukaszuk</i>	
2.10.1. Zasady obowiązujące podczas badania krwi	171
2.10.2. Morfologia krwi obwodowej	173
2.10.3. Ocena stężenia glukozy	176
2.10.4. Ocena stężenia mocznika	177
2.10.5. Ocena stężenia kreatyniny	177
2.10.6. Ocena stężenia kwasu moczowego	178
2.10.7. Ocena stężenia bilirubiny	178
2.10.8. Ocena aktywności aminotransferazy alaninowej	178
2.10.9. Ocena aktywności aminotransferazy asparaginianowej	179
2.10.10. Ocena aktywności kinazy kreatyninowej	180
2.10.11. Ocena stężenia cholesterolu	180
2.10.12. Ocena stężenia elektrolitów	181
2.10.13. Ocena równowagi kwasowo-zasadowej	183
2.10.14. Ocena hemostazy	183

Część III

BADANIE PRZEDMIOTOWE**Rozdział 3.1.**

Badanie ogólne. Ogólne zasady badania fizykalnego pacjenta	189
<i>Marek Szczepański, Ewa Rynkiewicz-Szczepańska</i>	
3.1.1. Wprowadzenie	189
3.1.2. Badanie stanu ogólnego	191
3.1.3. Ocena świadomości	191
3.1.4. Położenie ciała	193
3.1.5. Budowa ciała	194
3.1.6. Proporcje ciała	194
3.1.7. Stan odżywienia	196
3.1.8. Badanie węzłów chłonnych	196
3.1.9. Ocena chodu	198

Rozdział 3.2.

Badanie skóry i jej przydatków	201
<i>Jacek Szepietowski, Adam Reich</i>	
3.2.1. Wprowadzenie	201
3.2.2. Wywiad	201
3.2.3. Wprowadzenie do badania fizykalnego	202
3.2.4. Ocena skóry niezmięnionej chorobowo	202
3.2.5. Ocena tkanki podskórnej	203
3.2.6. Ocena błon śluzowych	204
3.2.7. Ocena skóry zmienionej	205
3.2.8. Ocena włosów, paznokci i węzłów chłonnych	217
3.2.9. Podsumowanie	219

Rozdział 3.3.

Badanie głowy	221
<i>Wojciech Kulak</i>	
3.3.1. Oglądanie	221
3.3.2. Obmacywanie i opukiwanie	223
3.3.3. Pomiary	223

Rozdział 3.4.

Badanie ucha, nosa, gardła	225
<i>Tomasz Kornatowski</i>	
3.4.1. Wprowadzenie	225
3.4.2. Badania narządu słuchu i równowagi	225
3.4.3. Badanie nosa	226
3.4.4. Badanie jamy ustnej i gardła	227

Rozdział 3.5.

Badanie narządu wzroku	229
<i>Małgorzata Mrugacz</i>	
3.5.1. Badanie ostrości wzroku	229

Spis treści

3.5.2. Badanie pola widzenia	230
3.5.3. Badanie wad refrakcji	230
3.5.4. Badanie fizyczne oczodołu i narządów dodatkowych gałki ocznej	231
3.5.5. Badanie fizyczne przedniego odcinka oka	232
3.5.6. Pomiar ciśnienia wewnątrzgałkowego	233
3.5.7. Badanie stanu źrenic i ich odruchów	233
3.5.8. Badanie fizyczne tylnego odcinka oka	233
3.5.9. Badania uzupełniające fizyczne badanie oka	234

Rozdział 3.6.

Badanie układu oddechowego 237

Marek Szczepański, Monika Kamianowska

3.6.1. Wprowadzenie	237
3.6.2. Badanie fizyczne układu oddechowego – oglądanie	238
3.6.3. Badanie fizyczne układu oddechowego – obmacywanie	242
3.6.4. Badanie fizyczne układu oddechowego – opukiwanie	244
3.6.5. Badanie fizyczne układu oddechowego – osłuchiwanie	245

Rozdział 3.7.

Badanie układu sercowo-naczyniowego. Podstawy EKG 247

Alicja Wasiluk, Krzysztof Wnuczko

3.7.1. Badanie fizyczne układu sercowo-naczyniowego	247
3.7.2. Badanie EKG	251

Rozdział 3.8.

Badanie fizyczne przewodu pokarmowego 257

Grażyna Jurkowska

3.8.1. Badanie jamy ustnej i gardła	257
3.8.2. Badanie przełyku	257
3.8.3. Badanie jamy brzusznej	258
3.8.4. Badanie przez odbytnicę	265

Rozdział 3.9.

Badanie neurologiczne 267

Wojciech Kułak

3.9.1. Specyfika wywiadu neurologicznego	267
3.9.2. Badanie nerwów czaszkowych	268
3.9.3. Badanie neurologiczne kończyn górnych	270
3.9.4. Badanie neurologiczne tułowia	272
3.9.5. Badanie neurologiczne kręgosłupa	272
3.9.6. Badanie neurologiczne kończyn dolnych	272
3.9.7. Próby zbornościowe	274
3.9.8. Objawy oponowe	275
3.9.9. Ocena chodu	276
3.9.10. Drżenia patologiczne w spoczynku lub określonej pozycji	276
3.9.11. Ocena mowy	276

Rozdział 3.10.

Ocena stanu psychicznego chorego 279*Przemysław Pacan*

- 3.10.1. Wstęp 279
- 3.10.2. Techniki badania psychiatrycznego 280
- 3.10.3. Plan wywiadu 281
- 3.10.4. Badanie stanu psychicznego 282
- 3.10.5. Miejsce badania, zapis oceny stanu psychicznego 287

Rozdział 3.11

Badanie gruczołu piersiowego 289*Katarzyna Krajewska*

- 3.11.1. Wprowadzenie 289
- 3.11.2. Badanie podmiotowe 291
- 3.11.3. Badanie przedmiotowe 292
- 3.11.4. Inne badania 297

Rozdział 3.12.

Badanie żeńskich narządów płciowych 299*Sławomir Jerzy Terlikowski*

- 3.12.1. Wprowadzenie 299
- 3.12.2. Badanie ogólne 299
- 3.12.3. Badanie ginekologiczne 300
- 3.12.3. Badanie ginekologiczne dziecka 305

Rozdział 3.13.

Badanie położnicze 309*Sławomir Jerzy Terlikowski*

- 3.13.1. Wprowadzenie 309
- 3.13.2. Rozpoznanie ciąży 309
- 3.13.3. Badanie ogólne 311
- 3.13.4. Badanie położnicze zewnętrzne 312
- 3.13.5. Badanie położnicze wewnętrzne 314
- 3.13.6. Ciąża mnoga 315
- 3.13.7. Badanie położnicze w przebiegu porodu 316

Rozdział 3.14.

Badanie męskich narządów płciowych 319*Wojciech Dębek*

- 3.14.1. Wprowadzenie 319
- 3.14.2. Oglądanie 320
- 3.14.3. Ocena oddawania moczu 322
- 3.14.4. Gruczoł krokowy (*prostata*) 323
- 3.14.5. Nieprawidłowości narządów płciowych u niemowląt i noworodków 324

Rozdział 3.15.

Badanie układu kostno-stawowego i mięśniowego	327
<i>Janusz Popko</i>	
3.15.1. Wywiad	327
3.15.2. Oglądanie	328
3.15.3. Badanie dotykiem	329
3.15.4. Ocena postawy stojącej	330
3.15.5. Pomiar długości kończyn	331
3.15.6. Badanie zakresu ruchów stawów	333
3.15.7. Badanie sprawności mięśni	336
3.15.8. Ocena chodu patologicznego	336

Rozdział 3.16.

Odrębności badania fizykalnego noworodków i niemowląt	339
<i>Marek Szczepański</i>	
3.16.1. Uwagi ogólne	339
3.16.2. Ocena stanu ogólnego	341
3.16.3. Badanie noworodka i niemowlęcia	343
3.16.4. Badanie głowy i szyi	345
3.16.5. Badanie klatki piersiowej	347
3.16.6. Badanie brzucha	349
3.16.7. Badanie neurologiczne noworodka i niemowlęcia	350

Rozdział 3.17.

Odrębności w badaniu fizykalnym u dzieci	355
<i>Elżbieta Maciorkowska</i>	
3.17.1. Wprowadzenie	355
3.17.2. Cel badania i oceny rozwoju dziecka	356
3.17.3. Możliwości oceny stanu klinicznego i rozwoju dziecka	356
3.17.4. Odrębności w badaniu przedmiotowym dziecka w zależności od wieku	357
3.17.5. Techniki badania fizykalnego dziecka	362

Rozdział 3.18.

Odrębność badania fizykalnego osób w wieku podeszłym	367
<i>Kornelia Kędziora-Kornatowska</i>	
3.18.1. Wprowadzenie	367
3.18.2. Badanie ogólne	367
3.18.3. Badanie szczegółowe	368
3.18.4. Całościowa Ocena Geriatryczna (COG)	370

Część IV

ROLA PIEŁĘGNIARKI I POŁOŻNEJ W OCENIE WYBRANYCH PARAMETRÓW ZDROWIA

Rozdział 4.1.

Ocena temperatury ciała	375
<i>Krystyna Klimaszewska</i>	
4.1.1. Termoregulacja	375
4.1.2. Gorączka	377
4.1.3. Dreszcze	380
4.1.4. Zasady pomiaru temperatury	380

Rozdział 4.2.

Pomiar tętna i ciśnienia tętniczego	385
<i>Barbara Jankowiak</i>	
4.2.1. Pomiar tętna	385
4.2.2. Pomiar ciśnienia tętniczego krwi	389

Rozdział 4.3.

Ocena stanu odżywienia pacjenta	395
<i>Anna Baranowska</i>	
4.3.1. Metody oceny stanu odżywienia	395
4.3.2. Pomiary tkanki tłuszczowej	397
4.3.3. Inne metody badań	399
4.4.4. Stan odżywienia	400

Rozdział 4.4.

Ocena wydalania produktów przemiany materii	403
<i>Cecylia Łukaszuk</i>	
4.4.1. Badanie moczu	403
4.4.2. Badanie kału	407

Rozdział 4.5.

Ocena gospodarki witaminowej i nawodnienia	411
<i>Krystyna Kowalczyk</i>	
4.5.1. Wprowadzenie	411
4.5.2. Stany odwodnienia	417
4.5.3. Stany przewodnienia	419

Rozdział 4.6.

Ocena obrzęków	421
<i>Dorota Joanna Kondzior</i>	
4.6.1. Wprowadzenie	421
4.6.2. Rodzaje i przyczyny obrzęków	421
4.6.3. Pomiary obrzęków	424

Rozdział 4.7.

Ocena odleżyn	429
<i>Matylda Sierakowka</i>	
4.7.1. Wprowadzenie	429
4.7.2. Czynniki ryzyka rozwoju odleżyn	429
4.7.3. Klasyfikacja odleżyn	432
4.7.4. Skale oceny ryzyka rozwoju odleżyn	434

Rozdział 4.8.

4.8.1. Arkusz wywiadu pielęgniarstwa w schorzeniach układu oddechowego	445
<i>Krystyna Klimaszewska</i>	
4.8.2. Arkusz oceny stanu chorego ze schorzeniami układu krążenia	451
<i>Barbara Jankowiak</i>	
4.8.3. Arkusz oceny stanu chorego ze schorzeniami układu pokarmowego	464
<i>Anna Baranowska</i>	
4.8.4. Arkusz oceny stanu pacjenta z zakresu układu moczowo-płciowego	474
<i>Agnieszka Szyszko-Perłowska</i>	
4.8.5.1. Ogólny arkusz wywiadu pielęgniarstwa w schorzeniach narządu zmysłu	480
<i>Krystyna Kowalczyk</i>	
4.8.5.2. Arkusz wywiadu pielęgniarstwa ze strony narządu wzroku	482
<i>Krystyna Kowalczyk</i>	
4.8.5.3. Arkusz wywiadu pielęgniarstwa ze strony narządu węchu	486
<i>Krystyna Kowalczyk</i>	
4.8.5.4. Arkusz wywiadu pielęgniarstwa ze strony narządu słuchu	488
<i>Krystyna Kowalczyk</i>	
4.8.5.5. Arkusz wywiadu pielęgniarstwa ze strony narządu smaku	490
<i>Krystyna Kowalczyk</i>	
4.8.6. Arkusz wywiadu pielęgniarstwa w schorzeniach układu nerwowego	491
<i>Krystyna Klimaszewska</i>	
4.8.7. Arkusz oceny stanu chorego ze schorzeniami układu kostno-stawowego	497
<i>Bożena Nowodworska</i>	
4.8.8. Arkusz oceny stanu skóry pacjenta	507
<i>Elżbieta Krajewska-Kulak, Cecylia Łukaszuk</i>	

Rozdział 4.9.

Arkusz do gromadzenia danych o pacjentce przebywającej w szpitalu położniczym.	519
<i>Katarzyna Krajewska, Bożena Kulesza-Brończyk</i>	
Atlas zdjęć kolorowych	539
Indeks	553